

DOI 10.31909/26168812.2019-(39)-11

УДК 37.014.77+ 004.77

ІНФОРМАЦІЙНА ВІДКРИТІСТЬ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ ЯК УМОВА ПРОЗОРОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

В. Мізюк

кандидат педагогічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

В. Рябчук

магістрант факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

В статті розглянуто поняття «інформаційна відкритість закладу освіти» як засіб позиціонування школи в глобальній мережі Інтернет, що сприяє поширенню інформації про заклад, його діяльність, досягнення у навчально-виховній і науково-дослідній діяльності. Інформаційна відкритість в інформаційному суспільстві відіграє важливу роль у стратегії розвитку закладу, сприяє покращенню взаємодії між школою і соціумом, педагогічним складом і учнями та їх батьками. В статті проаналізовано позитивний досвід зарубіжних країн у налагодженні зовнішнього зв'язку закладу за допомогою мережевих засобів. З'ясовано, що ефективними засобами інформування громадськості про діяльність школи є соціальні мережі і сайти шкіл. Окреслено цільові групи відвідувачів сайту за критеріями зацікавленості в отриманні інформації. Визначено позиції, за якими визначається ефективність інформаційної відкритості закладу освіти. Доведено, що відкритість і прозорість діяльності освітнього закладу сприяє підвищенню його іміджу та конкурентоспроможності.

Ключові слова: *інформаційне суспільство, інформаційна відкритість, взаємодія школи і соціуму, сайт школи.*

В умовах становлення в Україні інформаційного суспільства, впровадження ІКТ в усі виробничі і соціальні сфери інформаційна відкритість освіти є однією із ключових умов її модернізації, індикатором рівня комунікаційних відношень між адміністрацією і педагогічним складом освітнього закладу з одного боку, а з другого – між учнями та їх батьками. Про це наголошено в статті 30 Закону України «Про освіту», в якій сказано, що «...заклади освіти формують відкриті та загальнодоступні ресурси з інформацією про свою діяльність та оприлюднюють таку інформацію» [1].

Сучасна система освіти сьогодні повинна представляти відкрите соціально-педагогічне середовище взаємодії із громадськістю. Нині вважається, що ефективними засобами налагодження інформаційного обміну між постачальниками та споживачами освітніх послуг і додатковими інструментами стратегічного розвитку сучасної школи є новітні мережеві технології.

Питання відкритості освітніх закладів широко обговорюються у науковому колі з різних позицій. Так, В. Ю.Биков розглядає відкрите навчальне середовище як якісно новий етап розвитку систем мережно-дистанційного навчання [2, с. 34]; О. М. Спірін, А. В. Яцишин, С. М. Іванова аналізують системи відкритого доступу з метою інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень [3, с. 136]; Н. В. Морзе і Л. О. Варченко-Троценко досліджують відкритість і прозорість як показники якості освіти, які впливають на результати діяльності вищих навчальних закладів [4, с. 62]; Ю. А. Махновець розглядає інформаційну відкритість навчального закладу як засіб, що «...сприятиме залученню батьків першокласників до підготовки

й проведення різних родинних свят, відкритих уроків, конкурсів, проектів, міні-досліджень та інше» [5, с. 136].

Незважаючи на величезний інтерес дослідників до проблеми інформаційної взаємодії школи з громадськістю, які забезпечують відкритість освітнього закладу, деякі аспекти інформаційної взаємодії залишаються маловивченими. Так, в дослідженнях недостатньо розкрито саме поняття «інформаційна відкритість», роль інформаційної відкритості освітнього закладу відповідно до значення, сформульованого у Законі України «Про освіту».

Отже, спостерігаються протиріччя між вимогами сучасного інформаційного суспільства і споживачів освітніх послуг до відкритості освітньої установи й рівня впровадження відкритості зі сторони закладів освіти.

Мета статті: визначити значення поняття інформаційної відкритості закладу освіти і роль, яку вона (інформаційна відкритість) відіграє у сучасному інформаційному суспільстві.

Як було зазначено вище, у Законі України «Про освіту» підкреслено, що заклади освіти мають надати можливість споживачам освітніх послуг ознайомитися з найголовнішою інформацією про діяльність закладу. Стаття 30 Закону про Освіту так і називається «Прозорість та інформаційна відкритість закладу освіти». Як бачимо, поняття відкритості використовується разом із поняттям прозорості.

В тлумачному словнику української мови під поняттям «відкритість» розуміється: «...який можна бачити без перешкоди; доступний зорові, ...доступний для всіх бажаючих» [6, с. 597]. У цьому ж словнику «прозорість» пояснюється у прямому значенні як «...крізь який чітко видно інші предмети; дуже чистий» та переносному – «...доступний для сприймання; зрозумілий, ясний, дохідливий» [6, с. 184].

Отже, робимо висновок, що обидва терміни мають на увазі щось доступне для кожного, яке можна побачити без зайвих зусиль.

Поняття відкритості розкриває у своїх наукових працях З. Н. Курлянд, та науковець розуміє під цим поняттям «...ділові партнерські зв'язки з професійними закладами в інших регіонах і за кордоном», а саме «...це звітування навчальних закладів перед батьками, можливість здійснення контролю навчально-виховного процесу представниками громадськості, залучення науковців, робітників високої кваліфікації, досвідчених практиків до діяльності у складі органів громадського самоврядування, кваліфікаційної атестації учнів, у складі державних екзаменаційних комісій тощо» [7].

Ткач І. В. у своєму дослідженні розкриває поняття «відкритість і прозорість», описуючи принципи управлінської роботи, і вважає, що принцип відкритості має проявлятися у забезпеченні впливу суспільства на зміст управлінської діяльності установ на підставі отримання інформації про їх діяльність, а прозорість як принцип комунікації передбачає забезпечення інформованості населення про діяльність закладу [8, с. 30].

Достатньо повно визначають поняття відкритості Т. А. Мерцалова і С. Г. Косарецький: «інформаційна відкритість – це надання споживачам і всім зацікавленим особам достовірної й повної інформації про систему освіти (освітню організацію), забезпечення можливостей для безпосереднього спілкування із працівниками освіти, одержання зворотного зв'язку від споживачів освітніх послуг» [9, с. 30].

Отже, під поняттям відкритості навчального закладу будемо розуміти надання необхідної інформації про діяльність закладу освіти з метою підвищення рівня довіри й задоволеності потреб й інтересів учасників освітнього процесу.

Корисним у розумінні реалізації інформаційної відкритості закладами освіти зарубіжних країн, є досвід який проаналізовано у чисельних науково-публіцистичних

статтях. Так, в Австралії для інформування батьків і громадськості про діяльність школи використовують різні формальні й неформальні можливості: широко використовують соціальні мережі Facebook, Twitter, YouTube та інше; в школах практикується випуск щомісячного електронного бюлетеня з акцентом на поточні й майбутні новини, події, освітні програми для учнів шкіл і їх батьків.

З метою інтеграції різних шкільних закладів в освітньому просторі в Австралії розроблено єдиний сайт, інформація якого забезпечує батьків і учнів даними про всі шкільні справи: місія, ресурси, фінансова інформація школи, розклад, кваліфікація вчителів, досягнення учнів.

Отож, інформація на сайті допомагає користувачам знайти статистичну і контекстну інформацію про школу, яка їх цікавить, порівняти її з подібними школами по всій країні. Порівняння закладів служить стимулом для підвищенні якості освіти, інструментом у стратегії розвитку закладу [10].

Для формування громадської думки батьків учнів і представників різних зацікавлених груп у Великобританії діють «... спеціальні організації, наприклад, «Національний освітній форум», до якого входять Національна Рада батьків (National Parent Governors'), Національна Рада шкільних управлінських рад (National Governor's Council and the GNC), які мають свої Інтернет-сайти» [11, с. 8]. Для забезпечення прозорості інформації на сайті певної школи розміщують інформаційні і рекламні матеріали, досягнення школи і дітей школи у вигляді таблиць, оцінювання якості освіти, шкільні і міжшкільні рейтинги, звіти про наслідки перевірки школи державною інспекцією тощо [там же, с. 9].

У США інформуванню батьків про діяльність школи приділяється велика увага. Дані про заклад і його діяльність публікуються на сайті, при цьому однією з вимог надання інформації для батьків є «читабельність» текстів, тобто тексти для батьківської громадськості пишуться доступною мовою, без використання професійної термінології. Крім того, інформацію для батьків переводять на кілька мов. Для цього адміністрація шкільних округів (шкіл) спочатку визначає, на яких мовах говорять батьки в даному окрузі, й публікують повідомлення на цих мовах [12].

Відповідно до українського законодавства, освітні заклади з метою реалізації інформаційної відкритості формують відкриті й загальнодоступні інформаційні ресурси, які містять інформацію про їхню діяльність, а саме програми розвитку закладу, щорічний звіт про надходження й витрати фінансових і матеріальних засобів, звіти про результати самообстеження, звіти за підсумками проведення інспекцій шкіл, звіти про використання закріпленого за школою майна тощо.

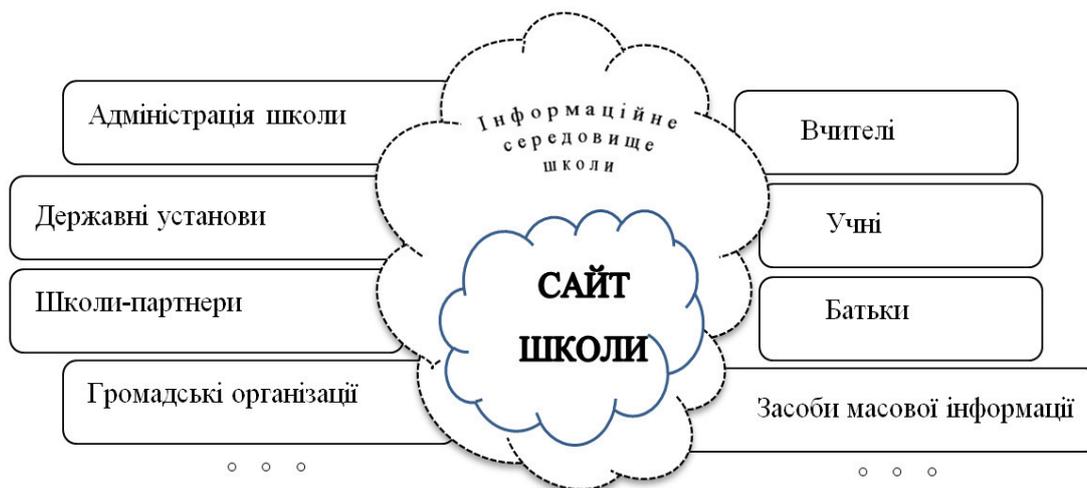
Вивчення міжнародного і вітчизняного досвіду показує, що інформування споживачів освітніх послуг, в першу чергу, батьків, є обов'язковим на рівні країни, зафіксовано законодавчо, має багато форм. Найчастіше для інформування громадськості про діяльність школи використовують сайти шкіл і соціальні мережі.

Сайт школи як елемент інформаційної політики – це найважливіший інструмент, за допомогою якого школа може заявити про себе на рівні не тільки міста і району, а й далеко за її межами. Правильно налаштований, інформаційно насичений, задовольняючий інформаційні запити користувачів сайт здатний представити школу як особливий освітній заклад, який виконує держзамовлення в області виховання й навчання дітей. Якщо на сайті налаштовано ще й зворотній зв'язок для ведення діалогу з відвідувачами, то він стає інструментом діалогу школи з батьками, партнерами, соціумом.

Позиціонування в мережі полягає в тому, що сайти розглядаються як засіб комунікації, засіб, який існує для демонстрації, реклами й інформаційних повідомлень. Тобто користувачі мережі хочуть одержати відповіді на питання, знайти те, що їх цікавить. Надаючи користувачам «інформаційний продукт», власники сайтів

встановлюють стосунки з аудиторією, яку цікавить певна інформація. Звідси випливає, що вся інформація, що містить шкільний сайт, повинна мати безпосереднє відношення до цільової аудиторії відвідувачів.

До цільової групи відвідувачів шкільного сайту, тобто споживачів, що потенційно зацікавлені в ньому, відносяться: адміністрація школи, вчителі, учні, батьки учнів, батьки, що планують навчання своїх дітей у школі, представники керівних органів освіти та інші зацікавлені особи (мал. 1).

Мал. 1. Цільова група відвідувачів шкільного сайту

Для того, щоб сайт школи став інструментом відкритості школи, на ньому мають виставлятися наступні компоненти:

правові основи діяльності (документи, що регламентують діяльність закладу: устав, освітня програма, навчальні плани, різні локальні акти – положення, правила, вимоги);

особливості змісту освіти (опис навчальних програм, передбачувані освітні результати, підручники, які використовуються у навчальному процесі, відомості про додаткові освітні послуги);

система виховної роботи (ціннісно-значеннєві основи виховання, програма організації дозвілля дітей, система шкільного самоврядування);

досягнення шкільного колективу (на рівні закладу, педагогічного колективу, дитячого співтовариства);

рівень і якість освіти (опис і результати різних перевірочних процедур, акредитаційної експертизи, перевірка якості освіти незалежних досліджень, а також продукти діяльності дітей – проекти, творчі роботи, звіти про діяльність різних дитячих об'єднань);

професійний рівень педагогічного колективу (зміст методичної й дослідно-експериментальної роботи колективу, методичні розробки педагогів);

можливості служби супроводу (робота психолога, соціального педагога, логопеда, інформація про можливості продовження освіти).

Наявність на сайті різноманітного змістового наповнення, яке регулярно оновлюється, розкриває динамічну діяльність закладу, стає інструментом інформаційної політики школи, що працює на престиж, і забезпечує його відкритість для всіх зацікавлених осіб.

Ефективність інформаційної відкритості школи визначається наступними позиціями:

1. Наявність інформації, відомостей і документів, які відповідають користувачькому запиту й забезпечують інформаційні інтереси й потреби зацікавлених сторін;

2. Затребуваність інформації й сервісів, що забезпечують комунікацію (відкритість). Показником затребуваності є обіг споживачів до даних інформаційних джерел, запит тієї чи іншої інформації;

3. Корисність сервісів і інформації для рішення конкретних прикладних завдань учасників освітніх відносин.

Отже, можливості використання інформаційного потенціалу навчального закладу суттєві. Завдяки відкритості, в процес управління включається максимальна кількість учасників освітнього процесу, що дозволяє вирішувати різні освітні й виховні завдання. Інформаційна відкритість освітньої установи здатна посилити її конкурентоспроможність шляхом інформування про свої переваги, донести до соціуму свої суттєві проблеми і знайти підтримку у їх вирішенні.

В умовах «закритості» закладу відсутня площадка для обговорення досягнень і проблем, а, отже, послаблена професійна рефлексія, звужено ресурси для встановлення партнерських відносин з іншими закладами освіти. Інструментами реалізації інформаційної відкритості закладу є сайт школи та її представництво у популярних соціальних мережах, які мають стати частиною інформаційно-освітнього середовища того чи того закладу.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні функціональних можливостей шкільного сайту в інформаційному середовищі для певних цільових груп з метою розширення напрямів інформаційних потоків, що сприятиме розвитку позитивного іміджу школи засобами мережевих технологій.

1. Закон України «Про освіту» // ВВР. – 2017. – № 38-39. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Биков В. Ю. Відкрита освіта в єдиному інформаційному освітньому просторі / В. Ю. Биков // Педагогічний дискурс. – 2010. – Вип. 7. – С. 30-35. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2010_7_7

3. Спірін О. М. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / О. М. Спірін, А. В. Яцишин, С. М. Іванова, А. В. Кільченко, Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. – Т. 55, вип. 5. – С. 136-174.

4. Морзе Н. В. Е-портфоліо як інструмент відкритості та прозорості освітньої діяльності сучасного університету / Н. В. Морзе, Л. О. Варченко-Троценко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. – Т. 52. – Вип. 2. – С. 62-80.

5. Махновець Ю. А. Забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій у системі роботи вчителя з батьками першокласників / Ю. А. Махновець // Психолого-педагогічне забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2018. – 100 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/konferenciji-ta-seminari>.

6. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1.; Т. 7.

7. Курлянд З. Н. Теорія і методика професійної освіти: навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін. – К.: Знання, 2012. – 390 с.

8. Ткач І. В. Принципи прозорості та відкритості як невід'ємна складова публічного управління: теоретичний аспект / І. В. Ткач // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2016. – № 12 (1). – С. 25-32. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_12%281%29__6

9. Мерцалова Т. А. Управлінська рада школи: грані відкритості / Т. А. Мерцалова, С. Г. Косарецький. – М., 2015. – 53 с.
10. Бондарчук О. А. Моніторинг якості шкільної освіти в Австралії / О. А. Бондарчук // Порівняльно-педагогічні студії. – 2012. – № 4. – С. 54-60.
11. Бобошко В. Інтеграція виховного потенціалу сім'ї, школи і громади у Великій Британії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 – теорія і методика виховання / В. Бобошко. – Умань, 2018. – 24 с.
12. Гоцуляк Ю. В. Правове регулювання діяльності навчального закладу та спеціалістів у сфері освіти обдарованих дітей у США та Канаді / Ю. В. Гоцуляк // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2015. – № 6. – С. 9-13. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_6_4.

Miziuk V., Ryabchuk V. Information openness of educational institution as a condition of transparency of educational services

Information openness of the educational institution is a requirement of a modern information society. This is emphasized by the normative documents of the Ministry of Education and Science of Ukraine, namely Article 30 of the Law «On Education», which is called «Transparency and Informational Openness of the Educational Establishment». Information openness means providing consumers and all interested persons with accurate and complete information about educational organization, provision of possibilities for direct communication with employees of education, reception of feedback from consumers of educational services.

According to the Ukrainian legislation, educational establishments in order to realize information openness form open and public information resources. They contain information about their activities, the program of development of the institution, the annual report on the receipt and expenditure of financial and material resources, reports on the results of self-examination, reports on the results of inspections of schools, reports on the use of property attached to the school, etc. Effective means in this process are the latest network technologies, which include the site of an educational institution.

The educational institution's website is a means of positioning the school in the global Internet. The site promotes the dissemination of information about the institution, its activities, achievements in educational and research activities. With the help of the site, the education institution can declare itself at the level of not only the city and the district, but also far beyond its borders.

The target group of site visitors in accordance with the level of interest in obtaining information is the administration of the school, teachers, pupils, parents of pupils, representatives of educational authorities and other interested persons.

The positive experience of foreign countries in establishing the external connection of the institution through network facilities confirms the fact that a properly configured, informatively rich, satisfying information requests of users of the site is able to represent the school as a special educational institution. The site-tuned feedback for conducting a dialogue with visitors is an effective tool for school dialogue with parents, partners and society.

Key words: *information openness, information society, school interaction with society, school's website.*